

YTTRANDE

Dnr S2025/01759

Regeringskansliet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm den 25 februari 2025

Fortsatt utveckling av en nationell läkemedelslista – en del i en ny nationell infrastruktur för datadelning (SOU 2025:71)

Sammanfattning

SPF Seniorerna stöder fler av utredningens förslag och delar flera av dess bedömningar. Det är av stor vikt att uppgifter om en patients läkemedel, efter samtycke, kan delas mellan patient, vårdgivare och apotek.

Förbundet delar inte bedömningen att uppgifter om en patients ordinerade och administrerade läkemedel och information om behandling med eller användning av medicintekniska produkter bara ska ges till patienten själv och till hälso- och sjukvårdspersonal.

Vi föreslår att

- farmaceuter i öppenvårdsapoteket ska ha tillgång till vilka läkemedel som används av patienter i slutenvården,
- en säker och effektiv kommunikation mellan öppenvårdsapotekens farmaceuter och förskrivarna ska utredas, samt att
- att det införs ett nationellt allmänt vaccinationsprogram för äldre.

Allmänt

Det är av stor betydelse för patientsäkerheten att patientdata kan delas mellan vårdgivare i Sverige och i hela EU samt mellan patient och apotek. Dagens patientrörlighet ställer stora krav på informationsutbyte.

Att dela information underlättar både för patient, vårdgivare och apotek. En nationell sammanhållen uppdaterad läkemedelslista är en förutsättning för att ha överblick över patientens läkemedelsbehandling och ger förutsättningar för läkemedelsgenomgångar i syfte att förbättra både behandling och användning av läkemedel.

SPF Seniorerna

Box 380 63, 100 64 Stockholm [Hornsgatan 172, 117 28]

Tel 08-692 32 50 info@spfseniorerna.se

Org nr 888000-2830 Pg 607678-0 Bg 5959-0182

www.spfseniorerna.se

SPF Seniorerna har länge påtalat vikten av planlagd uppföljning av läkemedelsförskrivningen, inte minst vid nyinsatt läkemedel. Tyvärr ser vi brister i rutinerna för uppföljning, vilket kan komma att medföra risker för patienten. I dag, då förnyelse av recept ofta sker digitalt efter begäran via 1177, finns risk för att avsedd uppföljning uteblir.

Det är av stor betydelse för patientsäkerheten att informationshanteringen är rationell för att utgöra ett stöd för patientens egen läkemedelsbehandling. Det finns många risker relaterade till hur information om den egna läkemedelsbehandlingen hanteras. Muntliga ändringar i dosering, utebliven korrigering i receptet, utebliven notering i journalen samt generiskt utbyte utgör potentiella risker för patientsäkerheten. Och det ställer krav på hur en nationell läkemedelslista uppdateras.

Även rekvisitionsläkemedel använda inom kommunal hälso- och sjukvård ska finnas med i den nationella läkemedelslistan om registreringen av använda läkemedel i den nationella läkemedelslistan ska vara så komplett som möjligt. Det i dag saknas förutsättningar för detta måste målsättningen vara att även dessa ska registreras för att uppnå syftet med en nationell läkemedelslista.

Den utveckling vi sett de senaste åren på området medicinteknikprodukter och den ökade användningen inom hälso- och sjukvården gör det rimligt ur ett patientsäkerhetsperspektiv att även vissa medicintekniska produkter registreras.

8.5 Det behövs samlad information även om vissa medicintekniska produkter

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att det behövs en nationell sammanställning över en patients behandling med eller användning av vissa medicintekniska produkter och att den nationella läkemedelslistan bör kompletteras med sådana uppgifter.

Användningen av medicintekniska produkter (med eller utan läkemedel) ökar i omfattning och det kan vara av stor betydelse för patientsäkerheten av en patients användning av sådana produkter är registrerad. Vissa medicintekniska produkter är redan, genom elektroniska förskrivningar på hjälpmedelskort, en del av registret nationella läkemedelslista. Utredningen konstaterar helt riktigt att det inte finns någon samlad nationell infrastruktur där information om användningen av eller behandlingen med medicintekniska produkter kan delas för hälso- och sjukvårdspersonalens behov. En nationell produktdatabas över medicintekniska produkter saknas idag och måste ses som ett första steg.

8.6 Vilka medicintekniska produkter bör omfattas av en nationell sammanställning

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att en nationell sammanställning över en patients behandling med eller användning av medicintekniska produkter som ett första steg bör omfatta alla produkter som kan förskrivas och vissa medicintekniska produkter med avsedd långvarig användning, t.ex. vissa implantat och invasiva produkter samt att utvecklingen av en sådan sammanställning bör ske succesivt och i nära dialog med berörda aktörer.

8.9 En nationell infrastruktur för information om en patients läkemedelsbehandling

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att uppgifter om en patients läkemedelsbehandling samt uppgifter om en patients behandling med eller användning av vissa medicintekniska produkter bör alla utgöra en del av en nationell infrastruktur för information om en patients läkemedelsbehandling och behandling med eller användning av vissa medicintekniska produkter samt att infrastrukturen bör vara statlig.

Information om en patients läkemedelsbehandling, dvs. information om ordinationer, administrerade läkemedel, förskrivningar och expedierade läkemedel kan vara viktigt att sammanställa även utöver registret nationell läkemedelslista. Det viktiga är att informationen finns tillgänglig för den som behöver den och för att trygga patientsäkerheten. Det kan vara adekvat att i stället tala om en nationell infrastruktur för information om en patients läkemedelsbehandling.

8.11 Vem bör få ta del av ytterligare uppgifter om behandling med läkemedel och medicintekniska produkter

SPF Seniorerna delar inte utredningens bedömning att uppgifter om en patients ordinerade och administrerade läkemedel och information om behandling med eller användning av medicintekniska produkter bara ska ges till patienten själv och till hälso- och sjukvårdspersonal.

SPF Seniorerna föreslår att

- farmaceuter i öppenvårdsapoteket ska ha tillgång till vilka läkemedel som används av patienter i slutenvården, samt att
- en säker och effektiv kommunikation mellan öppenvårdsapotekens farmaceuter och förskrivarna ska utredas.

En trygg och säker läkemedelsbehandling av patienter i slutenvården fordrar att farmaceuter i öppenvårdsapotek även har tillgång till vilka läkemedel som används där. Informationen behövs för att bland annat kunna bedöma eventuella risker för läkemedelsinteraktioner.

Det är därför också av stor vikt att frågan om en säker och effektiv kommunikation mellan öppenvårdsapotekens farmaceuter och förskrivarna utreds. Frågan har tidigare uppmärksammats i bland annat den nationella läkemedelsstrategin 2018, men frågan är ännu olöst. Den nationella läkemedelsstrategin skulle kunna utgöra ett forum för sådan dialog. SPF Seniorerna ser det sangeläget att en sådan kommunikation kommer på plats så snart som möjligt.

9.4 En nationell sammanställning över en individs genomförda och planerade vaccinationer

SPF Seniorerna delar utredningens bedömning att uppgifter om en patients genomförda och planerade vaccinationer bör tillgängliggöras genom en nationell sammanställning som bör vara tillgänglig för patienten själv och för vissa personer som utför hälso- och sjukvård och som har en vårdrelation till patienten.

SPF Seniorerna föreslår att det införs ett nationellt allmänt vaccinationsprogram för äldre.

SPF Seniorerna menar att ett nationellt register över vilka vaccinationer som erhållits är av stor vikt för patienten. Många seniorer ställer sig frågorna; Vilka vaccinationer har jag fått och vilka sjukdomar skyddar de mot? När fick jag vaccinationen och när ska jag ta nästa? Det är förvånande att denna information inte finns samlad idag.

För övrigt förväntar vi oss att initiativ tas snarast till ett nationellt allmänt vaccinationsprogram för äldre, bestående av vaccin mot influensa, pneumokock, bältros, RS-virus och covid-19

10.4.4 Direktåtkomst för expedierande apotekspersonal med patientens samtycke

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att med patientens samtycke ska expedierande apotekspersonal få direktåtkomst till

- uppgift om behandlingsorsak för ändamålet expediering av läkemedel och andra varor som förskrivits, samt till
- andra uppgifter än behandlingsorsak i registret nationell läkemedelslista för ändamålet underlättande av en patients läkemedelsanvändning.

Uppgift om ändringsorsak är i många fall till stor hjälp vid expediering eller ordination av ett läkemedel. Det kan till exempel vara att ett visst läkemedel orsakat allergi eller annan biverkning eller att patienten av annat skäl inte kan tillgodo göra sig en viss läkemedelsbehandling. Det är uppgifter som hälso- och sjukvårdspersonal och expedierande personal på öppenvårdsapotek kan ha stor nytta av att ha kännedom om för att undvika att patienten på nytt får det läkemedel som orsakat problemet.

Vi delar utredningens bedömning att det skulle innebära en betydlig förbättring för patientsäkerheten om uppgiften om ändringsorsak i nationella läkemedelslistan görs

åtkomlig för expedierande apotekspersonal utan att det kräver patientens samtycke. Detta förutsätter dock att när uppgiften om ändringsorsak tillgängliggörs i registret, den är åtskild från integritetskänslig information om behandlingsorsak.

Uppgift om behandlingsorsak är integritetskänslig och ska kräva samtycke.

11.2.12 Direktåtkomst för patienten

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att

- direktåtkomst ska få ges till patienten till dennes uppgifter i registret som rör i hälso- och sjukvården administrerade vaccin och läkemedel med långvarig effekt som det är av särskild betydelse att ha kännedom om i patientens fortsatta vård, samt att
- patienten genom en fullmakt som registrerats i registret nationell läkemedelslista ska kunna ge en annan fysisk person åtkomst till uppgifter om alla eller enbart vissa kategorier av uppgifter i registret.

Patienten har i dag direktåtkomst till uppgifter om sig själv i den nationella läkemedelslistan. Då listan nu föreslås utökas bland annat med uppgifter som rör vaccin och läkemedel med långvarig effekt, är det av stor vikt att patient ges samma möjligheter till direktåtkomst till sina egna uppgifter.

12.6.2 Direktåtkomst för patienten

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att patienten

- genom direktåtkomst ska få tillgång till uppgifter om sig själv i medicinteknikregistret, samt att
- genom en fullmakt som registreras i registret ska kunna ge en annan fysisk person rätt till direktåtkomst till patientens uppgifter i registret.

Det är viktigt att all information om patienten som kommer att samlas i det nya medicinteknikregistret är tillgängligt för patienten själv på samma sätt som information i nationella läkemedelslistan.

13.1 Ny benämning på förordningen

SPF Seniorerna stöder utredningens förslag att förordningen (2021:67) om nationell läkemedelslista ska få en ny benämning: *Förordning om nationella register över vissa läkemedel och andra produkter i medicinsk användning.*

Som en följd av att det utökade innehållet i registret blir benämningen nationell läkemedelslista inte relevant, även om begreppet nationell läkemedelslista nu börjat bli ett känt begrepp och sannolikt kommer att användas i dagligt tal.

15.4.1 Det behövs en struktur till stöd för samverkan

15.4.2 Uppgifter för en samverkansstruktur

SPF Seniorena delar utredningens bedömning att en struktur till stöd för samverkan mellan berörda aktörer behöver inrättas vid sidan av den som i dag finns vid E-hälsomyndigheten.

SPF Seniorena delar utredningens bedömning att samverkansstrukturen bör ha i uppgift att samla representanter för berörda aktörer och med patienten i centrum utveckla läkemedels- och medicinteknikprocesserna, samt att målsättningen bör vara att ständigt förbättra patientsäkerheten i processerna utifrån omvärldsutvecklingen och att fortlöpande arbeta med detta över tid.

En struktur för samverkan mellan berörda aktörer är nödvändig för att åstadkomma de nyttor som eftersträvas med en patientsäker läkemedels- och medicinteknikprocess. I denna samverkan är det viktigt att patienter medverkar, vid sidan av professioner, vårdgivare, öppenvårdsapotek och berörda myndigheter.

15.4.4 Nytt samverkansforum för patientcentrerade arbetsprocesser och om ansvar för vissa åtgärder med läkemedel och medicintekniska produkter

SPF Seniorena stöder utredningens förslag att Läkemedelsverket ska få i uppdrag att inrätta och ansvara för ett samverkansforum för patientcentrerade arbetsprocesser samt för frågor om ansvar vid ordination, förskrivning och expediering av läkemedel och medicintekniska produkter.

I detta ärende har SPF Seniorernas arbetsutskott beslutat. Martin Engman, samhällspolitisk chef, har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också sakkunnig Thony Björk deltagit.

Maria Larsson
Förbundsordförande

SPF Seniorena är en av Sveriges största ideella organisationer med närmare en kvarts miljon medlemmar i cirka 750 föreningar över hela landet, samt Sveriges äldsta seniororganisation, bildad 1939. Förbundet är partipolitiskt och religiöst obundet och organiserar alla som har någon form av pension och deras partner.